

mes nõuandeteenistus
www.pikk.ee

Põllumajanduse finantseerimise lepingud ja finantsinstrumendid

Triin Luksepp
Maamajanduse konsulent
16.02.2023

Europe Meelis Arengu
Põllumajanduse ja
Rurali Arengu
maaspikivõttesse

Kuidas hinnatakse ettevõtte finantsvõimekust?

- Ettevõtte finantseerimisvõimekus põhineb ettevõtte viimasel majandusaasta aruandel, jälgige oma raamatupidamise nõuetekohasust ja hoidke finantsaruandeid ajakohasena
- Korras raamatupidamine
- Majandusaasta aruanne
- **Omakapital.** Mida suurem on omaosalus ettevõtte varades, seda madalam on ettevõttega seotud krediidirisk

Kuidas hinnatakse ettevõtte finantsvõimekust?

- **Kasumlikkus (EBITDA)**. Ettevõtte võime kasumit teenida on finantseerimisvõimekuse hindamisel oluline tegur
- **EBITDA** on kasum enne intresse, amortisatsiooni ja makse
- **Võlakoormus**. Ettevõtte rahalised vahendid peavad olema piisavad, et katta võimalikke lisakohustusi

Kuidas hinnatakse ettevõtte finantsvõimekust?

- **Käive.** Finantseerimist soovival ettevõttel peab olema piisav käive või plaanitav arvestatava käibega projekt. Stabiilne käive näitab, et tegemist on finantsiliselt jätkusuutliku ettevõttega
- **Krediidialalugu pangas.** Ettevõtte praeguste ja varasemate kohustuste õigeaegne tagasimaksmine
- **Krediidialalugu väljaspool panka.** Ettevõtte ja seotud ettevõtete maksedistsipliin kolmandate isikute suhtes

Milliseid materjale on vaja finantseerijale esitada?

- Äriplaan (lühidalt), tuleviku kava
- Bilanss ja kasumiaruanne
- Rahavoogude prognoos, finantsprognoos
- Ülevaade deebitoridest ja kreditoridest
- Ülevaade omanikest, ettevõtte struktuur
- Investeeringuobjekti kirjeldus, vajalikkus
- Ülevaade tagatistest

Äriplaan

- Mida on senini tehtud?
- Tooted/teenused
- Sihtgrupp
- Konkurentsieelis
- Turg
- Riskianalüüs
- Finantseerimisallikad- omafinantseering jne.

Bilanss ja kasumiaruanne

Tehakse pikema perioodi horisontaal- ja vertikaalanalüüsi

- Omakapital- hea tava minimaalselt 25%
- Võlateeninduse kattekordaja ehk DSCR ehk ettevõtte võime laenu tagastada tema tegevusest tulenevatest rahavoogudest, minimaalselt 1,1
- Võlakohustused/EBITDA - investeeringu tasuvusaeg
- Deebitoride ja kreditoride analüüs- kas on probleemseid arveid?
- Varad- varud, põhivara

Rahavoogude aruanne

- **Rahavoogude (raha liikumine) aruanne** annab lugejale infot, kuskohast ettevõtte raha sai (sissetulekud) ja kuhu raha läks (väljaminekud)
- Ettevõtte finantsjuhtimise aluseks, võimaldab teha tulevikuprognose
- Rahavoogude aruanne on pankurite lemmik, sealt aruandest loeb kõige paremini välja, kuidas ettevõtte oma rahadega majandada suudab ja seega kui hästi suudab ta oma kohustusi panga ees täita

Rahavoogude aruanne

- Rahavood annavad ettekujutuse, kust pärinevad ettevõtte rahalised vahendid ja millele neid kulutatakse!
- Rahavood äritegevusest (laekumised müügist, püsikulud, muutuvkulud ja toetused)
- Rahavood investeerimisest (varade soetamine)
- Rahavood finantseerimisest (laenu saamine, laenu põhiosa tagastamine, intresside tasumine)
- Hästi koostatud **kasumiaruanne on samuti oluline!**

Rahavood näide

- Palume täita järgneva tabeli 5 aasta kohta

2016 tegelik					
Kultuur	ha	t/ha	Saagikus, kogus (t)	Müüdud kogus (t)	Müügihind (EUR/t)
Nisu	100	2,33	233	340	120
Oder	150	2,57	385,5	937	135
Raps	150	1,37	205,5	361	330
Hernes	100	2,04	204	693	220
jm					

- Arvutame minimaalselt 5 aasta keskmise saagikuse, mida kasutame järgneva aasta prognooside tegemisel, hinnana võib kasutada hetkehinda (küsi kokkuostjalt). Aruta läbi müügihinna fikseerimise võimalused.

Saagikused aastate kaupa												
t/ha	2012	2013	2014	2015	2016	5 aasta keskmine	2016 prognoos kevadel	2016 erinevus prognoosiga (t/ha)	Külvipind (ha)	Saamata jäänud saak (t)	Hind (eur/t)	Saamata jäänud tulu
Nisu	6,5	4,38	6,05	7,27	2,33	5,31	5	-2,67	100	267	120	32 040
Oder	4,54	3,97	3,78	5,87	2,57	4,15	4	-1,43	150	214,5	135	28 958
Raps	3,68	3,19	2,79	4,08	1,37	3,02	3	-1,63	150	244,5	330	80 685
Hernes	1,86	3,39	3,53	3,48	2,04	2,86	3	-0,96	100	96	220	21 120
												162 803

Rahavood-stress test

- Mängi läbi erinevad stsenaariumid ja vaata, kas ka negatiivse stsenaariumi korral (näiteks kulude suurenemine, kokkuostuhinna muutused jne) jäävad rahavood positiivseks
- Kulude kokkuhoidmise võimalused, tööprotsesside ümberkorraldamine, ressursside kasutamine?

Finantsproгноос

- Ettevõtte finantsproгноосide koostamine keskendub sellele, et ettevõttel jätkuks piisavalt raha oma eesmärkide täitmiseks ning et kogu oma tegevuse juures suudaks ta teenida ka kasumit
- Finantsproгноос koosneb kahest osast. Üks osa on see, kui palju sul raha sisse (tulud). Teine osa on see, kui palju raha välja läheb (kulud). Soovitus on põhjalikult läbi mõelda mõlemad, kirjutades esimeseks tegevusaastaks tulud ja kulud lahti kuu täpsusega ning lisades siia kolme lähima aasta vaate aastase täpsusega

Finantsproгноос

- Ettevõtte eelarve koostamine, finantsanalüüs ja rahavoogude juhtimine käivad käsikäes. Seejuures tuleb vaadata nii seda, kui palju sa ühes kuus müüd kui ka seda, millal raha laekub. Muidu võib juhtuda, et paberil vaadatuna on sinu ettevõtte ilusti kasumis, kuigi sul pole tegelikult kontol isegi raha, et töötajatele palkasid välja maksta
- <https://www.arenduskeskused.ee/finantsanal-uusi-ja-prognoosi-koostamine/>

Investeeringuprojekti analüüs

- Investeeringuprojekti rahavood
- Alginvesteering. Käibekapitalivajadus investeeringuga seoses ja investeeringu põhivaraline maksumus
- Investeeringuprojekti rahavood. Lisanduvad kulud (ühekordsed, pidevad)
- Investeeringute finantseerimisallikad
- Miks?

Investeeringuprojekti analüüs

- Investeerimine on kulutuste tegemine ettemaksuna oodatavate tulevaste tulude eest
- Langetatakse otsus selle kohta, kas hakata kapitali antud projekti paigutama või mitte
- Eeldatavate tulude – kulude kindlaksmääramine ja rahavoogude planeerimine
- Finantseerimine (maksegraafik, laenu kestus, intressimäärad, tagatised)

Milliseid laenukooteid ja millal kasutada?

- Põhivara ehitamine – investeerimislaen, maksegraafiku pikkus vastavalt tagatise elueale ja tasuvusajale
- Igakuiste rahavoogude erinevuste silumine – arvelduskrediit, käibevahendite laenukoote
- Hooaja tarvikute soetamine – aastane käibevahendite laen
- Faktooring- ostjate arvete nõudeõiguse loovutamine pangale
- Oluline jälgida, et laenulepingu pikkus oleks seoses tehtava investeringu kasutusajaga

Investeerimislaen

- Põhivara ehitamiseks/soetamiseks
- Maksegraafiku pikkus vastavalt tagatise elueale ja tasuvusajale (põllumaa max 30a, farmid max 15a, seadmed max 5-7a)
- Ehitusperioodiks maksepuhkus
- Ehituse puhul väljamakse arvete/aktide alusel, vajalik omanikujärelevalve kinnitus, jälgida pangapoolseid muid nõudeid

Arvelduskrediit/ käibelaen

- Igakuiste rahavoogude erinevuste katmine – arvelduskrediit. Sama limiiti on võimalik korduvalt kasutusele võtta
- Hooaja kauba soetamine – aastane käibevahendite laen. Tagasimakse hooaja lõpus

Liising

- Saab soetada põllumajandus- ja metsandustehnikat, tööstusseadmeid jne. nii uus kui ka kasutatud tehnika
- Kapitalirent või kasutusrent. Liisinguperiood kuni 5 aastat, sissemaks vähemalt 10%
- **Kapitalirent.** Liisinguperioodi lõppedes saate seadmete omanikuks. Seadmete ostuhind ja intress tasutakse liisinguperioodi jooksul osadena
- **Kasutusrent.** Liisinguperioodi lõppedes saate seadmed tagasiostjale tagastada või tasuda jääkväärtuse ja selle omandada
- Liisingut saab kasutada ka investeringutoetuste finantseerimisel (jälgida meetme tingimusi)

Finantsinstrumendid MES

- Laen MAK rahastamistvahendist

<https://mes.ee/laen-maki-rahastamisvahendist>

Võimalik kasutada toetuse omafinantseeringuna (nt meede 4.1, 4.2 jt)

- Otselaen

<https://www.mes.ee/otselaen>

- MES käendus

<https://mes.ee/tagatised>

- Põllumaa kapitalirent

<https://mes.ee/pollumaa-ja-kapitalirent>

Laen MAK rahastamisvahend

- Mikro – ja väikeettevõtete kasvulaen (5000-200 000 eurot)
- Pikaajaline investeerimislaen (200 000-400 000 eurot)
- Laenuga rahastatakse investeringuid materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse, mis vastavad MAK 2014-2020 meetmete 4 nr 4.1, 4.2 ja 6.4 mõistes

Laen MAK rahastamisvahend

- Laenuperioodi pikkus on üldjuhul kuni 10 aastat. Sihtasutus võib vajaduse tekkides anda laenupõhiosale täiendavat maksepuhkust kuni 5 aastat, kokku ei tohi laenuperioodi pikkus ületada 15 aastat
- Laenu tagatisega peab olema kaetud vähemalt 50% antava laenu summast
- Sihtasutus võib alandada laenu intressi võrreldes turutingimustega nii, et intress ei oleks väiksem kui 4%
- Täpsed tingimused MES kodulehel

Käendus

- Käendus on tagatis, mille sihtasutus annab ettevõtja võlakohustusele (pangalaen, liising vms)
- Sihtasutuse käenduse ulatus ja maksimaalne käendussumma ettevõtjale oleneb käenduse toote tingimustest
- Käenduse saamiseks esitab laenuandja sihtasutusele käenduse vormikohase taotluse. Ettevõtjal endal pole üldjuhul täiendavaid toimingud teha tarvis. Sihtasutusel on koostöölepped enamike Eestis tegutsevate krediidi- ja finantseerimisasutustega. Käendus on tasuline

Käendustasud

- Käendustasu on tasu käenduskoostuse eest. Tasu määr väljendatakse protsentides aasta kohta võlakohustusele antud käenduse summast. Tasu määr otsustatakse iga taotluse osas eraldi arvestades konkreetse projekti riskisust ja ettevõtjat jäädes seejuures üldjuhul vahemikku **1% kuni 7,5%**. Olenevalt käenduse tootest võib käendustasu erineda nimetatud vahemikust

Otselaen (MES)

- Põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevad ettevõtjad põllumajandusmaa ostuks
- Laenu summa kuni 5 miljonit eurot
- Laenu kestus kuni 25 aastat, kuni 5 aastase maksepuhkusega
- Intress minimaalselt 4% sõltuvalt tagatisest

Põllumaa kapitalirent

- **Sihtgrupp.** 1. Põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevad ettevõtjad. 2. Põllumajandustoodete esmatootjate kontrolli all oleva varustamise, turustamisega ja ümbertöötlemisega tegelevad ettevõtjad. 3. Maamajandusega tegelevad ettevõtjad (nt maaturism jmt)
- Summa 5 000 - 1 000 000 eurot
- Intress minimaalselt 2% sõltuvalt tagatisest
- Kestus üldjuhul 6 aastat sh maksepuhkus

Finantsinstrumendid (OTKA) PRIA

- Maaelu arengu toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist (OTKA) PRIA kaudu

<https://www.pria.ee/infokeskus/maaelu-arengu-toetuse-valjamaksmine-enne-kulutuste-tegemist-otka-2014-2020>

Tegevuse elluviimist võib rahastada enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui on täidetud kõik järgnevad tingimused:

- töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja
- toetuse saaja on selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa
- toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne

Finantsinstrumendid (OTKA) PRIA

Toetuse saaja loetakse piisavalt usaldusväärseks, kui:

- tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning on tasutud ajakava kohaselt
- tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust
- ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud
- ta on varem saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks

Finantsinstrumendid (OTKA) PRIA

- Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ärakirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvatud tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (nn määratud toetuse summa) ning juurde arvatud kõik mitteabikõlblikud kulud (nt käibemaks, muud kulud)

Finantsinstrumendid põllumajandusettevõtetele

- Erinevad finantstooted põllumajandusettevõtetele

<https://www.swedbank.ee/business/finance/capital/agriculture?language=EST>

- Seadmete liising
- Pikaajalised investeeringud (ehitamine, põllumajandusmaa ost)
- Keskkonnasõbralikud investeeringud
- Käibevahendite finantseerimine

Kevadtööde laen

- Eesmärk käibevahendite finantseerimine põllumajandusettevõttele
- Kevadtööde rahastamiseks paindlike tingimustega lühiajaline laen
- Laen toetuse tagatisel kuni 25 000 €, kuni 75% laekunud toetusest
- Tagatiseks hüpoteek, MES käendus või EIF EaSI garantii
- Pakuvad enamused pangad

EIF EaSI garantii

- Euroopa Investeeringufondi (EIF-i) eesmärk on aidata finantseerida ja ellu viia investeringuid Euroopa Liidus ning tagada suurem ligipääs kapitalile.
- Finantseeritakse investeringuid põhivarasse ja käibevahenditesse
- Maksimaalne finantseeritav summa on kuni 50 000 €
- Ettevõttes on kuni 9 töötajat
- Ettevõtte käive on kuni 2 miljonit € aastas või bilansimaht kuni 2 miljonit €

Kokkuvõtteks

- Investeeri targalt. Miks?
- Teosta investeeringuprojekti analüüs ja riskianalüüs
- Kasuta õigeid finantsinstrumente. Tutvu valikuga ja tingimustega
- Arvesta, et iga finantskohustus on seotud tagatistega. Investeeri arukalt ja mõtle läbi võetavad kohustused ja tagatised

mes nõuandeteenistus
www.pikk.ee

Aitäh!

Triin Luksepp
triin@aakri.ee

Europe Meelis Arengu
Põllumajandus- ja
Riikliku Arenguagentuuri
maaspõllumajanduse